

kb/

magazine van de
**nationale
bibliotheek**

Nº13 JAARGANG 5, SEPT. 2015

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek
van Nederland

Bibliotheken en sociale media

*JE BESTE MENSEN
INZETTEN VOOR
MILJOENENPUBIEK*
p. 6

Bataafse Socrates

*HAAGSE FILOSOF
OVER SCHOONHEID*
p. 10

KB-directeur Lily Knibbeler

*'VERANDERN MET
RESPECT VOOR
HET VERLEDEN'*

p. 4

Vooraf

Veel gebeurd

KB/magazine nummer 13 ligt voor u; nummer 1 verscheen juni 2011. Niet zo heel lang geleden, maar in die vier jaar is er veel gebeurd. “Sociale media zijn zo gewoon geworden als de telefoon” is het motto bij het hoofdartikel. ‘Iedereen’ gebruikt ze, en dat zijn niet alleen particulieren. Heel veel bibliotheken en andere erfgoedinstellingen maken gebruik van Facebook, Twitter, LinkedIn of andere (interactieve) sociale media. De KB is al sinds 2009 actief op Twitter. Maar wat doen bibliotheken ermee? Hebben sociale media invloed op de communicatie met de bezoekers?

In de KB is nog meer veranderd. ‘Geletterd leven’ biedt u de leeservaringen van KB-directeur Lily Knibbeler. We stellen u weer collega’s voor die voor het openbare bibliotheekveld werken, en columnist Anne Rube stelt prangende vragen.

Met alle veranderingen is onze vraag: voldoet KB/magazine nog? Daarover horen we graag uw mening. Via www.kb.nl/lezers-onderzoek of via het formulier dat u bij dit nummer vindt. Dank alvast.

TOPSTUK

Het Visboek van Adriaen Coenen

In 1577 begint Adriaen Coenen aan zijn tweede Visboek. Het eerste exemplaar heeft hij cadeau gedaan aan Willem van Oranje. Ook dit tweede handschrift staat vol met prachtig geïllustreerde zeebewoners. Coenen, zoon van een Scheveningse visser, tekent niet alleen de vissen, maar ordent deze ook op zijn eigen manier. Zijn de vissen wel of niet eetbaar bijvoorbeeld, dus wel of niet verhandelbaar. Interessant zijn de uitgebreide en levendige beschrijvingen van de vissen en alle benamingen in zoveel mogelijk talen. Een unieke encyclopedie die in 2002 volledig is gerestaureerd en gedigitaliseerd.

www.kb.nl/visboek

Colofon

KB/magazine is een uitgave van de Koninklijke Bibliotheek. Relaties en Vrienden van de KB krijgen het blad toegestuurd. Het abonnement is gratis.

Aan dit nummer werkten mee: Loes van Eijk, Marieke van Gils (Maters

& Hermesen), Martine Klaassen, Arno Kuipers, Ad Leerintveld, Pjotr van Lenteren (Maters & Hermesen), Jenny Mateboer, Henk Porck, Juliette Rieff-den Boer, Anne Rube, Jos Uljee, Frédérique Vijftigschild.

Fotografie: Jos Uljee, Beeldstudio KB.
Concept en vormgeving:

Maters&Hermesen
Druk: Ando, Den Haag
ISSN 2211-8802
Redactieadres:
KB/magazine,
Postbus 90407,
2509 LK Den Haag

reageren@kb.nl

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek
van Nederland

kb/

Nº13

GELETTERD
LEVEN

'IK BEN HET GENIETEN- DE LEZEN NIET KWIJT- GERAAKT'

Nieuwe
KB-directeur
over haar leven
in boeken.

Pagina 4

10.

KB/collectie:
Hemsterhuis

BIBLIOTHEKEN EN SOCIALE MEDIA

Het is als het echte
leven: "Je kan een
plaatje ophouden en
roepen dat iedereen
moet kijken, of je
gaat bij een groepje
staan en praat mee."

Pagina 6

En verder:

- 12. Omstreden boek
#Achter de schermen
- 13. Vondsten in Delpher
Innovatieweek
- 15. Tenstoonstelling Aan Tafel
Column: Anne Rube
- 16. Elders: Brazilië

HET VERHAAL VAN GITTE

Aanwinst voor de
papierhistorische
collectie

Pagina 14

Een portret in boeken. De geïnterviewde neemt een aantal boeken mee die zijn of haar leven bepaalden, de KB zet er een titel uit de eigen collectie naast.

FOTOGRAFIE/ JOS ULJEE
TEKST/ PJOTR VAN LENTEREN

‘Het existentiële plezier van lezen behoeft geen uitleg’

Ze heeft zoveel boeken gelezen, dat je met haar elk denkbaar lijstje zou kunnen maken. Maar deze zes zijn het geworden. **Lily Knibbeler (1968)**, oudhistorica en de nieuwe algemeen directeur van de KB, droomde ervan om Annie M.G. Schmidt op te volgen. “Dat is niet helemaal gelukt zoals ik het bedoelde.”

Het fluitketeltje en andere versjes, Annie M.G. Schmidt [1950]

“Ik kan niet anders dan Schmidt voorop zetten. Mijn vader was anglist, mijn moeder neerlandica uit een echte onderwijsfamilie en een fantastisch voorlezer. Ik heb nooit iemand ontmoet die het beter kon. Mijn jeugherinneringen zijn doordrenkt met perfect voorgedragen verzen van Schmidt. Als ik mijn Sinterklaasgedichten teruglees, zie ik dat ik haar ritme en onverwachte wendingen probeer te imiteren. Hoewel ik vanaf het moment dat ik zelf kon lezen boeken verslond, werd ik geen boekenwurm. We woonden in Ede aan de rand van de Ginkelse Heide. Daar kon je me vaak vinden, voetballend met mijn grote broers. Lezen hoefde bij ons niet, niemand zei dat het goed voor je was. We deden het gewoon, als iets leuks en vanzelfsprekends.”

Eline Vere: een Haagsche roman, Louis Couperus [1889]

“Ik zal er wel niet veel van begrepen hebben, maar na eindeloos veel kinderboeken – Thea Beckman, Jan Terlouw en Evert Hartman – was ik rond mijn dertiende door het aanbod heen. Toen mijn moeder een keer weg was, greep ik mijn kans en pikte *Eline Vere* uit haar kast. Wat was ik trots toen ik mijn eerste grotemensenboek uit had. Ik heb dat officieel gemeld tijdens het eten. Sindsdien ben ik altijd erg geïnteresseerd geweest in het menselijke geploeter, het gevecht met omgeving en lot. Als ik *Eline Vere* nu doorblader denk ik: wat een prestatie, dat ik dat toen heb uitgelezen.”

Kinderen van de Arbat, Anatoli Rybakov, vertaald door Aai Prins e.a. [1987/1988]

“Ik koos als student voor de oude geschiedenis, maar het had even goed Rusland kunnen worden. Dat begon met *Anna Karenina*. Later ben ik nog een tijdje in Moskou gaan studeren. Anatoli Rybakov las ik in de trein door Siberië, op weg naar het toen nog verboden Vladivostok. Dankzij onze Russische vriendinnen en wat blikjes bier hebben we de conducteur weten te vermurwen. Drie dagen hebben we rondgezworven aan het einde van de wereld, maar veel meer dan hele grote schepen hebben we niet gezien. Nee, ik werd door mijn ouders niet aan banden gelegd. Noord-Ghana, Engeland, Parijs, werken in een hotel in Zwitserland. Ik had geen plan en heb het allemaal gewoon gedaan.”

De tijgerkat, G. Tomasi di Lampedusa vertaald door Anthonie Kee [1958/2000]

“Het beëindigen van mijn wetenschappelijke carrière was

een moeilijke beslissing. Ik was geïntrigeerd door het denken in de oudheid. Hoe om te gaan met veranderingen, dingen in je leven die niet kloppen, die je overkomen. Daar hebben de Grieken en de Romeinen al zoveel over gezegd en geschreven, dat nog steeds actueel is. Ik ben gepromoveerd, maar deed er toen al veel organisatiewerk naast en besloot uiteindelijk: ik wil niet alleen beschouwen, ik wil bijdragen. Toen ik secretaris was van de Martinus Nijhoff Vertaalsprijs, maakte ik kennis met *De tijgerkat* in de briljante vertaling van Anthonie Kee. Een adellijke familie die zichzelf aan het einde van de negentiende eeuw ziet verdwijnen en daarmee moet zien om te gaan. Veranderen met respect voor het verleden, dat vat erg goed samen hoe ik in het leven sta.”

Ein ganzes Leben, Robert Seethaler [2014], vertaald als Een heel leven, door Lieke van Nes [2015]

“Mijn schoonouders wonen een tijdje in Berlijn, dus komen we daar tegenwoordig geregeld. In de boekhandel op de Savignyplatz kennen ze me zo langzamerhand. Dit boek is er een van. Prachtig geschreven, zo sereen. In al die boeken van mijn vormende jaren zocht ik aanknopingspunten voor wat je van het leven moet denken. Seethaler vertelt geen afgerond verhaal, laat je iets voelen. Ik ben het genietende lezen gelukkig nooit kwijtgeraakt. Het existentiële plezier van lezen behoeft geen uitleg. Ik kan tegenwoordig weer alles om me heen vergeten. Ik hoop dat dit boek me net zo zal bijblijven als sommige uit mijn jeugd.”

En dit koos
de KB

Welkom in de Koninklijke Bibliotheek [circa 1962]

“Een rondleiding door de oude KB aan het Lange Voorhout op papier. Zo’n boek maakt me bewust van de lange geschiedenis van ons instituut. Ook al stappen we in die uitdagende digitale toekomst met z’n allen, dát dragen we met ons mee en daar ben ik enorm trots op.”

SIGNATUUR: DK 2562

Bibliotheken en sociale media

‘JE MOET ZIEN DAT ER MENSEN ACHTER ZITTEN’

*Sociale media zijn zo gewoon geworden als de telefoon. Wie niet op Twitter zit, neemt eigenlijk gewoon niet op. Dat via **sociale media** vragen worden gesteld, klachten geuit, discussies gevoerd en tips uitgewisseld, weten bibliotheken natuurlijk ook. Maar wat doen ze ermee?*

Gelukkig gebruikt hij tweetdeck, anders had UB-medewerker Frank den Hollander het twitterverzoek om op de tweede verdieping de verwarming hoger te zetten, gemist. Nu kon hij meteen melden ‘wordt geregeld’. Het is illustratief voor hoe communicatie verandert. “Studenten lopen niet meer naar de balie. Als het inloggen in de catalogus niet lukt, lees je dat in de sociale media.”

Zijn waar je klanten zijn, was precies de reden waarom Den Hollander, werkzaam bij de Universiteitsbibliotheek Groningen, in 2009 een account aanmaakte op Twitter. Hij was er, met zijn jonge doelgroep, vroeg bij – @Bibliotheclaris was nog beschikbaar. In 2011 volgde Facebook. Toen deed hij de sociale media alleen, nu met hulp van drie collega’s. “We hebben overwogen om ook op Snapchat te gaan, maar dat is wéér een account erbij en het is al druk. We kiezen nu voor Twitter en Facebook en misschien Instagram. De website – waar overigens de meeste bezoekers binnenkomen via Facebook – is voor

openingstijden en de catalogus. Nieuws verspreiden we vooral via Twitter. Een bericht dat de toiletten een dag dicht zijn wegens verbouwing, wordt veel geretweet.”

/ MOOI PLAATJE

Dát je iets doet met sociale media, is inmiddels gewoon. Dat de belangstelling voor het fenomeen *an sich* is afgenomen, vindt Monica Lechner, medewerker kwaliteitszorg bij Digitaal Erfgoed Nederland, maar goed ook. “Zeven jaar geleden was het een hype, zat iedereen op dezelfde cursus, en werden ondertussen stagiaires

Posten: het publiceren van een berichtje op je eigen website, of je Facebook- of Twitterpagina.

Hashtag: een labeltje dat je kunt toevoegen aan een bericht op sociale media, voorafgegaan door #.

Tweetdeck: een platform waarop je kan bijhouden wat er gebeurt op Twitter. Het zoekt en verzamelt voor

jou berichten van bepaalde afzenders of met bepaalde hashtags.

Hootsuite: een platform waarop je berichten van allerlei sociale media kunt verzamelen en analyseren.

Bitty: een link-verkorter. Vooral veel gebruikt op Twitter, waar een link een groot deel van de beschikbare ruimte opslokt.

FAVORIETEN

- **Seattle Public Library** op Twitter, Facebook, Pinterest en Instagram
- **New York Public Library** op Twitter, Facebook, Pinterest en Tumblr
- **Büchereien Wien** (samenwerkende bibliotheken van de stad Wenen) op Twitter en Facebook

op sociale media gezet. Nu zitten we in een andere fase. Organisaties weten dat ze juist hun beste mensen moeten inzetten voor dit miljoenenpubliek.”

Dat wil niet zeggen dat iedere organisatie er iets mee moet, verduidelijkt Lechner. Het begint met je eigen beleid. Wat is je missie, wat is de rol van communicatie om die waar te maken en wat is de rol van sociale media daarbinnen? Voor bibliotheken is dat een pittige puzzel, nu hun rol juist door de opkomst van nieuwe media zo verandert. Het lijkt Lechner duidelijk dat je als kenismakelaar niet om sociale media heen kunt. “Maar als je worstelt met je rol, vraag dan op sociale media wat mensen van je willen. Dan benut je ze pas echt.”

Dat je met sociale media een nieuwe doelgroep kan aanboren is een denkfout, zegt Lechner. Het zijn de mensen die al iets met je hebben die je daar bereikt. Je moet je dus afvragen waar jouw doelgroep zit. “Vergelijk het met *live* communicatie. Je kunt een mooi plaatje ophouden en in het wilde weg gaan roepen dat mensen moeten kijken. Of je gaat bij een groep mensen staan en je gaat meepraten.”

Als je zomaar iets *post*, is het maar toeval of iemand het ziet. Daarom is reageren op vragen en aanhaken bij discussies het devies. Als je daarbij nieuwe mensen ontmoet, is dat meegenomen. En, zegt Lechner, via sociale media is iedereen ter wereld binnen bereik. Via Twitter ben je zo in contact met je lievelingsschrijver. “Een geweldig gegeven voor bibliotheken.”

/ NIET POLITIEK

Margot Bosch is met haar social-media-team voor openbare bibliotheken, onderdeel van de KB, goed doordrongen van dit sociale aspect. U zendt, wij luisteren, is haar motto. Zeven dagen per week van acht tot half elf's avonds bemensen dertig personen om beurten Twitter, FB,

Pinterest en Instagram. “Iedereen roept al, wij luisteren mee. We zenden zelf een paar berichten per dag – onderwerpen als voorlezen en mediawijsheid slaan altijd aan, of leuke plaatjes of quotes – verder monitoren we waar vragen of discussies zijn. Zoals met #boekperweek, door ons zelf gelanceerd. Of iemand vraagt om een boekentip op AVI 1 niveau. Bij de lancering van het e-bookplatform kregen OB's veel vragen, maar ze hadden soms geen antwoorden. Wij hebben toen in drie dagen tweeduizend vragen via de sociale media afgehandeld. Via *Hootsuite* monitoren we de tijdlijnen op bibliotheekgerelateerde onderwerpen. Ook kijken we naar #dtv.” Op Instagram zijn inmiddels veel plaatjes te vinden met #boekperweek. Op Pinterest gebruiken mensen een gedeeld prikbord met deze hashtag als inspiratiebron, een echte *community*. Bosch erkent dat het aanspreken van nieuwe doelgroepen lastig is. “We proberen het wel. We hopen mensen van de VakantieBieb naar het e-bookplatform te leiden, waar ze lid van kunnen worden.”

/ WIKIPEDIA

U zendt, wij luisteren. En dan, wat doe je met wat je hoort? Bosch: “We luisteren echt, passen soms het aanbod aan naar aanleiding van opmerkingen. Zo hebben we meer Engelstalige e-books toegevoegd. Maar we gaan niet over de sluiting van een lokaal bibliotheekfiliaal of hoeveel e-books je per jaar mag lenen. We proberen wel hier en daar wat uit te leggen – ‘te duur’ – maar we zijn niet politiek. Wij zijn er toch vooral voor inspiratie en motivatie van de lezer.”

Verder dan meepraten gaat misschien meedoen. Of: samen doen. Dat doet de Koninklijke Bibliotheek op Wikipedia. Is dat überhaupt een sociaal medium? “Wikipedia is hoogst *social*”, zegt Olaf Janssen, bij de KB de schakel met Wikipedia. “Achter de encyclopedie die het zichtbare resultaat is, zit een hele community van makers. Iedereen kan meedoen.” Wikipedia is een mooi platform voor de KB, vindt Janssen. “Zeven op de tien Nederlanders zit wekelijks op Wikipedia, en dus is het een goede plek voor onze afbeeldingen en informatie over onze collecties.” In 2013 heeft de KB dan ook een lid van de Wiki-gemeenschap aangetrokken om medewerkers daar bij te scholen in de techniek en de gebruiken van het medium. Inmiddels schrijven KB’ers mee aan bestaande en nieuwe artikelen. Over oude drukken, atlanten en vogelboeken – maar niet over de KB zelf. “Dat doe je niet, volgens de Wiki-etiquette.”

Natuurlijk zijn er bedenkingen. Maar dat de kwaliteit van de artikelen niet altijd goed is, is juist reden om daar wat aan te doen, vindt Janssen. “Je moet, ten opzichte van je eigen website, een deel van je controle opgeven. Daar krijg je voor terug dat mensen ook uit zichzelf over ‘jouw’ onderwerpen gaan schrijven. Doen ze dat niet helemaal goed, kan je het weer aanpassen.”

/ AVATAR

Mogelijkheden versus menskracht. Niet alles wat organisaties willen, lukt meteen. De KB zelf is momenteel vooral actief op Facebook en Twitter; zowel zenden als reageren.

Lonneke op der Heijde vertelt: “We zouden graag meer converseren met onze volgers, onze doelgroep willen onderverdelen in communities en statistieken beter willen volgen. Daar werken we aan.” Op het lijstje van Janssen: meer beeld doneren aan de beeldbank van Wikipedia, Wikipedia Commons, openbare bibliotheken verleiden iets met Wikipedia te doen, verzetskranten beschrijven en linken naar Delpher, en – voor een breder bereik – meer in het Engels publiceren. Den Hollander vertelt dat in Groningen wordt gewerkt aan een strategie en betere afstemming tussen de accounts – nu bestaan het for-

mele Facebookaccount van de UB en @Bibliothecaris naast elkaar, de laatste met als avatar een getekend mannetje-met-bril. En aan twitterbots die automatisch beelden uit de collectie tweeten die aansluiten bij het nieuws. Kortom: nog genoeg te doen.

/ MISSIONARIS

Een leuke vraag is nog of dit alles nou een vak is, of dat sociale media juist vragen om inbreng van iedereen. Margot Bosch neigt naar het eerste: “Je moet dol zijn op communicatie.” Monika Lechner naar het tweede: “Iedereen moet dingen kunnen plaats. Uitgangspunt van sociale media: je mag fouten maken en je mag fouten toegeven. Sociale media zijn goed als ik kan zien dat er mensen achter zitten.”

Olaf Janssen zit daartussenin. “De techniek is een drempel en mensen verschillen: de een is meer een missionaris dan de ander.” En tijd, is dat nog een factor? Hebben we hier allemaal wel tijd voor? “Wij schrijven voor Wikipedia in plaats van voor dossiers op de website. Dat loont meer. Naar een dossier op Wikipedia over Anne Frank kijken per half jaar 91.000 mensen, op onze eigen site 143. Het enige dat we nu nog doen is een paar minder bekende dichters – daar scoort de KB-website nog beter. Ook dat is een kwestie van tijd.”

7 TIPS VOOR SOCIALE MEDIA

1. Maak geen reclame, voeg informatie toe waar mensen wat aan hebben. Haak aan bij de actualiteit.
2. Maak niet alle content zelf. Linken naar blogs van anderen, retweeten en delen van posts vergroten je netwerk.
3. Neem deel aan de conversatie. Reageer, bedank, retweet.
4. Voeg afbeeldingen en links toe die je zelf een naam geeft (bijvoorbeeld via bitly.com).
5. Gebruik voor verschillende social media hetzelfde logo en dezelfde kleuren.
6. Doe liever één platform goed in plaats van vele een beetje.
7. Doe veel rond evenementen: met hashtags zoals #voorleesmiddag, blogs, foto's op Facebook, prikborden op Pinterest, enzo voorts.

Meer over deze en andere tips: <http://webbieb.nl/2015/03/12/10-social-media-marketing-tips-voor-bibliotheken/>

Hemsterhuis: Bataafse Socrates

De KB heeft een prachtige Hemsterhuis-collectie met handschriften, eigenhandige tekeningen, (luxe) exemplaren van zijn publicaties, boeken uit de bibliotheek van Amalia van Gallitzin en portretten van tijdgenoten. De Haagse filosoof François Hemsterhuis (1721-1790), de 'Bataafse Socrates', is vooral bekend om zijn opvattingen over de schoonheid. Hij werkte bij de Raad van State, was een vertrouweling van stadhouder Willem V en had daardoor toegang tot de hoogste Haagse kringen. In 1775 leerde hij prinses Amalia van Gallitzin kennen, voor wie hij als leraar optrad en met wie hij zijn verdere leven correspondeerde. Zij was zijn muze.

Een heel belangrijk stuk voor de Hemsterhuisstudie is het nog nooit gepubliceerde traktaat over de beste vorm voor de voet van antieke vazen. Bij dit traktaat passen de vele tekeningen door Hemsterhuis van klassieke vazen.

<http://kb.nl/hemsterhuis>

Ontroerend zijn de portretschetsjes die Hemsterhuis maakte van zijn muze, Amalia van Gallitzin. De gravure die is gemaakt naar de schets van Amalia als Pallas Athene, was bekend, maar de tekening zelf was verloren gewaand. Hij is nu te vinden in de KB.

Spectaculair zijn de luxe edities van Hemsterhuis' werken, gebonden door de Haagse boekbinders Micke of Van Os.

In KB/magazine besteden we aandacht aan een omstreden boek uit de KB-collectie. Dit keer: Lodewijk van Deyssel (1864-1952), *Een liefde*, 1887.

Een omstreden liefde

In 1887 verscheen Van Deyssels' *Een liefde*. Nooit eerder was in een Nederlandse roman zo expliciet over de seksualiteit van een vrouw geschreven als door deze amper 23-jarige schrijver. 'Haar schrikkende handen grepen naar haar geslachtsdeel. Het slijm sapte uit haar openziggenden mond, heete trillingen ijlden in haar achterhoofd.' De roman gaat over het uiterst ongelukkige huwelijk van hoofdpersonage Mathilde en haar platvloerse echtgenoot Jozef. Het boek veroorzaakte een schandaal, de pers vond de seksuele beschrijvingen uiterst onbetamelijk. Ook aan de beschrijvingen van de bronstige Jozef nam men aanstoot. Als Mathilde ziek wordt, denkt Jozef duidelijk alleen aan zijn eigen lusten: 'Hij moest ook absoluut weêr eens naayen.' Toen er een tweede druk kwam, voelde Van Deyssel zich gedwongen die sterk te kuisen en alle expliciete passages te schrappen. Pas in 1974 verscheen de eerste ongekuiste versie opnieuw.

OMSTREDEN
BOEK

Een liefde is digitaal beschikbaar in de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (www.dbnl.org)

Per 1 januari 2015 heeft de KB tientallen nieuwe collega's verwelkomd die tot die tijd werkten bij het sectorinstituut openbare bibliotheken (SIOB), stichting Bibliotheek.nl (BNL) of de stichting Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL). Hier stellen wij hen voor.

Dit keer: LOES VAN EIJK en MARTINE KLAASSEN, projectleider en communicatiemedewerker bij de afdeling Onderzoek; zij komen van SIOB en organiseren Het Nationale Bibliotheekcongres 2015.

ACHTER DE
SCHERMEN

Loes is enthousiast pleitbezorger van innoveren met het veld. Zij is verantwoordelijk voor de opzet en inrichting van Het Nationale Bibliotheekcongres, op 9 december in het Klokgebouw in Eindhoven. "We beginnen met een kale hal, en vullen die helemaal in. Het Klokgebouw is een prachtige plek om een groot evenement als het bibliotheekcongres te organiseren". De voormalige Philipshal is een schoolvoorbeeld van herontwikkeling van industrieel erfgoed. "Die broedplaats willen we verbinden aan de rol van bibliotheken". Het thema is 'licht', dat energie, in beweging zetten, uitdrukt en een knipoog is naar Eindhoven. Martine is verantwoordelijk voor de communicatie. "Vorig jaar was het congres voor het eerst eendaags. Er waren 50 goedgekeurde voorstellen, ruim 800 bezoekers en veel positieve reacties. Dat willen we dit jaar overtreffen". Een programmaraad beoordeelt voorstellen voor de vier programmalijnen: thuis in het digitale tijdperk, vakvaardig verder, iedereen inclusief en stralend middelpunt. De ochtend is plenair, de middag gevuld met tientallen sessies van collega's uit het veld. "We hopen veel enthousiasmerende mensen uit het netwerk, uit allerlei bibliotheken, te ontmoeten en veel concrete innovatieve en inspirerende voorbeelden te kunnen delen".

Vondsten in Delpher

EEN OLIFANT IN GRONINGEN

**Wie gebruiken het tekstplatform Delpher? En wat vinden ze daar?
We stellen u een 'vinder' voor. Deze keer: Nienke Smit die een
olifant vond in het Archief van Groningen.**

Historica Nienke Smit stuitte bij onderzoek naar de inhuldiging van stadhouder Frederik Hendrik in november 1640 per toeval op een 'Olijphant'. Wat deed een olifant in de zeventiende eeuw in Groningen? In het resolutieboek van de Gedeputeerde Staten stond dat er toestemming was verleend om het bijzondere dier tentoon te stellen op de pikeursplaats. Na enig onderzoek bleek het te gaan om de vrouwtjesolifant Hansken, bekend van een tekening van Rembrandt. Zij was zo'n twintig jaar lang de enige olifant die door Europa trok. Ze reisde van stad naar stad om daar haar trucjes te vertonen zoals muntjes

oppakken van de grond en vaandel zwaaien. Door Nienkes ontdekking wordt de precieze route die Hansken aflegde weer wat duidelijker. Maar nog belangrijker is dat ook vermeld staat wie op dat moment de eigenaar was van deze tientonner: Cornelis Jacobs van Groenevelt. Sinds zijn naam bekend is, hebben historici via de kranten in Delpher nog meer details over het leven en de reis van Hansken ontdekt. Zo heeft Michiel Roscam Abbing een website aan Hansken gewijd.

www.delpher.nl
www.elephanthansken.com

BE INSPIRED! Innovatie- week

Behalve het groot-schalige nationale bibliotheekcongres (zie hiernaast) organiseert de KB een Innovatieweek.

In kleinere sessies waaronder workshops, gaan de deelnemers aan de slag met het thema bibliotheekinnovatie. Dit wordt vooral een doe-week, waarin deelnemers leren van elkaars ervaringen met bibliotheekinnovatie en zich bezighouden met wat vernieuwing kan betekenen voor hun eigen werk.

KB,
19 t/m 23 oktober
www.kb.nl/innovatieweek

HET VERHAAL VAN GITTE

Als een van de weinige bibliotheken ter wereld heeft de KB een papier-historische collectie, met verschillende soorten papier, kunstwerken van papier en ruime documentatie. Aanwinsten hiervoor gaan soms vergezeld van een bijzonder verhaal. Juist zo'n verhaal kan een bepaald stuk uit de collectie een speciale betekenis geven.

Zo verwierf de KB enige tijd geleden drie werken van papierkunstenaar Gitte Christensen (1954-2010). Zij maakte als papierkunstenaar

werken van zelfgemaakt papier. Allerlei plantaardige materialen – van asperges tot zomerbietjes – maalde ze met een zogenaamde Hollander fijn tot papierpulp van verschillende samenstellingen en kleuren. Door de pulp laag voor laag op een raam te gieten, bouwde zij vervolgens haar unieke werkstukken op. Zij zag deze werkwijze voor alles als een grafische techniek. Gitte was een succesvol kunstenaar en nam tweemaal deel aan de internationale Papier-biënnale in Museum Rijswijk.

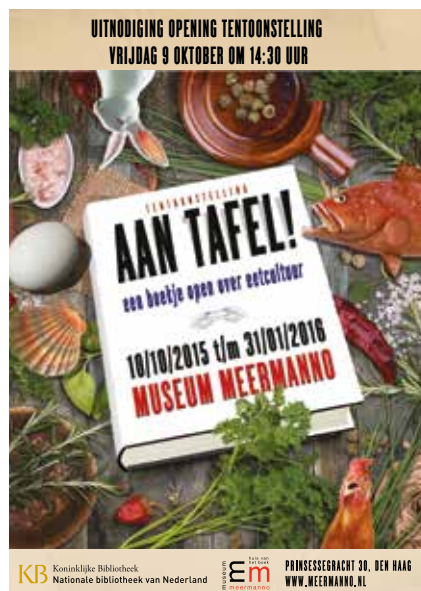
Zij overleed in 2010. Haar vriend Cees Bronsveld schreef een boekje over Gittes leven en werk, *Gitte Christensen. Papierkunstenaar*, (2012). Daarin legt hij de verbinding tussen het maken van papier en het leven, onder het motto: 'Bij het maken van papier stroomt het water weg, maar het verhaal blijft achter'. Samen met dit verhaal blijft het bijzondere werk van Gitte in de KB behouden.

www.gitte.exposeert.nl
<http://bit.ly/1WolRNE>

Aan tafel!

Koken en bakken lijkt wel ieders hobby, getuige de vele kook- en bakprogramma's, foodblogs, en alle kookboeken die er ieder jaar verschijnen. Als we naar de rijkgevulde collectie van de KB kijken, blijkt dat koken, eten en drinken iets is van alle tijden en alle dag. In Museum Meermanno laten het museum en de KB dat zien in zes smakelijke zalen. Honderden kookboeken, menukaarten, etiquetteboeken, tijdschriften en prenten zijn er uitgesteld. Feestelijke recepten, exotische maaltijden, maar ook aandacht voor eten in tijden van schaarste en voor kookboeken en -bladen die helpen om een gezonde, vegetarische, duurzame of allergeenvrije maaltijd op tafel te toveren. En wat dacht u van een speciale zaal voor kookboeken van topchefs en andere beroemdheden? Het maakt niet uit of u een keukenprins of -prinses bent, of dat uw gekokkerel nog bescheiden is, in Museum Meermanno kunt u volop genieten van alles wat met eten en drinken te maken heeft.

'Aan tafel! Een boekje open over eetcultuur' van 10-10-2015 t/m 31-1-2016 in Museum Meermanno.

Anne Rube (1957), sinds 2006 directeur-bestuurder van Probiblio, de provinciale serviceorganisatie voor bibliotheken in Noord- en Zuid-Holland.

HET PAARD VAN TROJE?

Op 8 oktober houdt de VOB een extra ledenvergadering. We praten dan verder over de toegang tot de digitale bibliotheek. Is dat spannend? Helaas wel. Toen op 1 januari 2015 de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) van kracht werd, wreven de bibliotheken in hun handen. Ze kregen er een dijk van een *back office* bij: de KB. Nu hebben velen de indruk dat ze het paard van Troje of op z'n minst een concurrent hebben binnengehaald. Terecht? Nee, maar er is wel wat voor nodig om het aanvankelijke enthousiasme weer aan te blazen. Laat daarvoor OCW inzien dat een gedecentraliseerd stelsel slechts een geringe mate van centrale sturing kan verdragen. Want nu die wet er is, handen af van de netwerkpartners! Laat de KB gebruik maken van een landelijke infrastructuur van duizend lokale vestigingen en negen regionale ondersteuningsinstellingen. Bied moderne en wereldwijd toonaangevende bibliotheken de mogelijkheid om nieuwe bibliotheekgebruikers te laten zien hoeveel meer er nog te halen is.*) De KB niet als vijand, maar als fiere leidhinde, net zoals de Wsob haar rol beschrijft.

**) Bijvoorbeeld door mensen die lid worden van de digitale bibliotheek uit te nodigen zich bij de lokale bibliotheek te legitimeren. Scheelt vast een hoop gedoe en geld ...*

*Pica Brasiliensis**The Brazilian Pic*

ELDERS

In Elders tonen we schatten uit andere bibliotheken. Dit keer: Eleazar Albin, *A natural history of birds*. 3 dln. Londen, 1731-1738.

www.bn.br

Dit boek neemt een prominente plaats in bij de nationale bibliotheek van Brazilië in Rio de Janeiro. Begrijpelijk als we kijken naar de vogel hierboven: 'Pica Brasiliensis', een toekansoort die dé vogel van Rio de Janeiro is en (tot voor kort) veel voorkwam in de omgeving. Eleazar Albin (1713 – na 1759) tekende vogels na uit de menagerieën van adellijke personen. Men verweet hem wel dat de afbeeldingen stijfjes waren en niet altijd klopten. Toch was dit een van de eerste uitbundig geïllustreerde vogelboeken voor het grote publiek en is daardoor van belang geweest.